

II. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2009

Pokles výkonnosti ekonomiky, ke kterému došlo v roce 2009, se promítl i do hospodaření územních rozpočtů. Vzhledem k odlišné struktuře hlavních zdrojů financování jednotlivých stupňů územních rozpočtů, tj. rozpočtů obcí a krajů jako územních samosprávných celků, rozpočtů dobrovolných svazků obcí a rozpočtů regionálních rad regionů soudržnosti, ovlivnil především hospodaření obcí a krajů.

Snížení daňového inkasa se v důsledku úzkého propojení státního rozpočtu a rozpočtů územních samospráv projevilo i v poklesu daňových příjmů obcí a krajů. Jejich hospodaření se proto odlišovalo nejen od předpokladů rozpočtu, ale také od dosavadních tendencí vývoje. Zatímco v předchozích letech mohly rozpočty obcí a krajů počítat s každoročním poměrně dynamickým nárůstem sdílených daňových příjmů, v loňském roce došlo k jejich propadu. Vzhledem k tomu, že sdílené daně představují více než polovinu celkových příjmů obcí a zhruba třetinu příjmů krajů, musely se obce a kraje s touto nepříznivou situací vyrovnat a přizpůsobit rozpočtové hospodaření novým podmínkám. Dopady nižšího inkasa daňových příjmů na výsledek hospodaření územních samosprávných celků částečně zmírnil nárůst transferů ze státního rozpočtu a ze státních fondů, snaha obcí a krajů o dosažení úspor na výdajové straně rozpočtu a částečně i zapojení finančních prostředků uspořených v předchozích letech. Přesto schodek hospodaření ve výši 25,9 mld. Kč představoval nejhorší výsledek hospodaření od roku 2002.

Na rozdíl od rozpočtů obcí a krajů, nebylo hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti změnou ekonomických podmínek a propadem daňových příjmů ovlivněno. Regionální rady, které získávají téměř všechny své příjmy prostřednictvím transferů ze státního rozpočtu, přijaly do svých rozpočtů výrazně větší objem finančních prostředků než bylo předpokládáno ve státním rozpočtu.

Kromě faktoru ekonomického vývoje bylo hospodaření územních rozpočtů částečně ovlivněno i změnami v oblasti daňové legislativy, a to jak změnami přijatými v souvislosti s opatřeními vlády ke zmírnění dopadů poklesu výkonnosti ekonomiky, tak změnami v oblasti daně z nemovitostí a daně z přidané hodnoty, které byly přijaty v předchozích dvou letech.

Z hlediska opatření ke zmírnění negativních dopadů krize přijatých vládou v rámci tzv. Národního protikrizového plánu, se v příjmech rozpočtů územních samosprávných celků promítlo především rozhodnutí o odpuštění záloh na daň z příjmů fyzických osob z podnikání a záloh podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob. Toto opatření se projevilo prostřednictvím sdílených daní zejména u obcí, jelikož u nich dochází k alokaci 30 % daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti podle místa bydliště plátce.

V roce 2009 se v rozpočtech obcí poprvé projevil v plném rozsahu dopad novely zákona o dani z nemovitostí, která mimo jiné umožnila obcím stanovit obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce jeden místní koeficient modifikující výslednou daň (ve výši 2, 3, 4 nebo 5). Tímto koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a za byty, popřípadě jejich soubory, s výjimkou některých zemědělských pozemků. Obce tak získaly možnost významněji ovlivnit výši tohoto výlučného daňového příjmu.

Od 1. ledna 2009 nabyla účinnost novela zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, kterou se mimo jiné mění podmínky, za nichž se obce stávají plátcí daně z přidané hodnoty. Pro obce se změnil především způsob stanovení obratu pro účely registrace k DPH a pojetí osoby identifikované k dani.

Ve struktuře transferů poskytovaných územně samosprávným celkům ze státního rozpočtu nedošlo oproti předcházejícímu roku k významnějším změnám. Nejdůležitějšími kapitolami státního rozpočtu, z nichž je financována činnost územních samosprávných celků, zůstaly kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí.

Transfery z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly obcím a krajům poskytovány, obdobně jako v minulých letech, v rámci tzv. finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí a k rozpočtu hl. m. Prahy (přílohy č. 5, 6 a 7 k zákonu č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu na rok 2009), přičemž objem dotací a příspěvků v nich obsažených byl pro rok 2009 valorizován o 3%. Mimo tyto finanční vztahy zůstala v kapitole Všeobecná pokladní správa zachována i struktura transferů poskytovaných v rámci tzv. dalších prostředků pro územní samosprávné celky. Ve srovnání s předchozím rokem byly

v rozpočtu na rok 2009 posíleny prostředky na výkon přenesené působnosti zajišťované obcemi o 250 mil. Kč k řešení asymetrie v míře krytí výdajů na výkon státní správy.

Územní rozpočty byly pro rok 2009 koncipovány jako rozpočty přebytkové, a to v souhrnu o 8,4 mld. Kč. Přebytek byl predikován u obcí (6,7 mld. Kč) a u krajů (1,9 mld. Kč), a to s ohledem na předpokládaný příznivý růst vlastních příjmů obcí a krajů. Naproti tomu v případě rozpočtů dobrovolných svazků obcí byl predikován mírný deficit (0,2 mld. Kč), rozpočtové hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti bylo koncipováno jako vyrovnané. Tyto údaje se odvíjely od původně předpokládaného růstu HDP ve výši 4,8 %.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí (dále jen DSO) a regionálních rad regionů soudržnosti (dále jen regionálních rad) za rok 2009 je provedeno samostatně. Hodnocení plnění příjmů a výdajů je provedeno k dosažené skutečnosti roku 2009 a k rozpočtu po změnách (dále jen rozpočtu).

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti

V loňském roce hospodařily územní rozpočty s **příjmy v celkové výši 396,6 mld. Kč**, což představuje 92,1 % úrovně předpokládané rozpočtem a přibližně stejnou výši příjmů jako v předchozím roce. Vzhledem k odlišné struktuře zdrojů příjmů jednotlivých územních rozpočtů se dopady zpomalení ekonomiky projevíly pouze u územních samosprávných celků. Nižší celkové příjmy ve srovnání s rozpočtem byly vykázány u obcí a DSO, kde činily pouze 92,0 % úrovně předpokládané rozpočtem (v absolutním vyjádření došlo i k jejich meziročnímu poklesu), a u krajů, kde plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo 94,7 %. Naproti tomu u regionálních rad celkové příjmy zhruba dvojnásobně překročily výši předpokládanou rozpočtem, a to v souvislosti s nárůstem počtu projektů realizovaných v rámci regionálních operačních programů. Zdrojem jejich financování se kromě prostředků vyčleněných v rozpočtu stalo i použití nároků z nespotebovaných výdajů z minulých let (viz dále bod 4.).

Financování krajů bylo zajišťováno především transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů regionálních rad, které v souhrnu činily 64,8 % jejich celkových příjmů. U obcí a DSO zůstaly hlavním zdrojem financování daňové příjmy, které tvořily

51,6 % celkových příjmů, transfery přijaté ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z regionálních rad se na celkových příjmech podílely ve výši 27,3 %. Obce k financování svých potřeb využily i prostředky ušetřené z minulých let, převody z fondů se na celkových příjmech podílely ve výši 5,6 %. V rozpočtech regionálních rad tvořily rozhodující část (98,2 % celkových příjmů) transfery ze státního rozpočtu určené na financování programů spolufinancovaných z rozpočtu EU.

Tabulka č. 1

**Bilance příjmů a výdajů územních rozpočtů k 31.12.2009
(po konsolidaci) ^{*/}**

(v mil. Kč)

	Územní rozpočty celkem				stupně územních rozpočtů skutečnost k 31.12.2009		
	skutečnost k 31.12.2008	rozpočet 2009 po změnách	skutečnost k 31.12.2009	% plnění rozpočtu	Obce a DSO	Kraje	RRRS
Příjmy celkem	396 851,9	430 855,6	396 633,1	92,1	264 859,5	136 871,9	15 062,2
z toho:							
Daňové příjmy	204 237,9	223 800,0	180 334,7	80,6	136 559,2	43 775,5	.
Nedaňové příjmy	29 476,4	28 750,0	30 414,7	105,8	27 207,1	3 958,2	43,4
Kapitálové příjmy	16 281,1	14 000,0	14 410,6	102,9	14 002,5	408,1	0,1
Přijaté transfery	146 874,2	164 305,6	171 465,7	104,4	87 090,9	88 730,1	15 018,7
Výdaje celkem	381 835,6	422 425,7	422 576,1	100,0	283 214,8	144 639,7	14 896,5
z toho:							
Běžné výdaje	288 368,6	311 391,2	305 684,1	98,2	189 827,5	120 909,0	818,8
Kapitálové výdaje	93 467,0	111 034,5	116 892,0	105,3	93 387,3	23 730,7	14 077,7
Saldo příjmů a výdajů	15 016,3	8 429,9	- 25 943,0	.	- 18 355,3	- 7 767,8	165,7

^{*/} Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj. obcí a DSO, krajů a regionálních rad.

Příjmové, výdajové a finanční operace, které jsou předmětem konsolidace spolu s uvedením úrovně, na které se konsolidace provádí, stanovuje vyhláška č. 449/2009 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů, rozpočtů územních samosprávných celků, rozpočtů dobrovolných svazků obcí a rozpočtů Regionálních rad regionů soudržnosti.

V průběhu roku došlo k úpravám rozpočtu v oblasti transferů poskytovaných územním rozpočtům. V rámci úprav byl jejich objem navýšen oproti schválenému rozpočtu zhruba o 7,1 mld. Kč, přičemž nárůst byl směřován výhradně do části investičních transferů. Kromě toho byly do územních rozpočtů převedeny i finanční prostředky, jejichž zdrojem bylo čerpání nároků z nespotebovaných výdajů z minulých let. Jednalo se o prostředky z rozpočtu

Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva životního prostředí a Ministerstva vnitra. Další část transferů, jejichž zdrojem byl zvláštní účet Ministerstva financí z prostředků privatizace, převedlo územním rozpočtům Ministerstvo průmyslu. Tyto operace znamenaly výrazný nárůst transferů přijatých územními rozpočty, jejich celkový objem se oproti předchozímu roku zvýšil o 24,6 mld. Kč (pro srovnání v roce 2008 činil meziroční nárůst objemu transferů přijatých územními rozpočty pouze 3,2 mld. Kč). Transfery přijaté územními rozpočty tak částečně kompenzovaly pokles příjmů způsobený nižším výnosem ze sdílených daní.

Celkové výdaje územních rozpočtů činily **422,6 mld. Kč** a dosáhly tak výše předpokládané rozpočtem. Meziročně výdaje vzrostly o 40,7 mld. Kč.

Hospodaření územních rozpočtů skončilo schodkem v celkové výši 25,9 mld. Kč. Největší část tvoří schodek hospodaření v rozpočtech obcí a DSO, kde výdaje převyšovaly příjmy o 18,3 mld. Kč, v rozpočtech krajů byl vykázán schodek 7,8 mld. Kč. Regionální rady vykázaly mírný přebytek (0,2 mld. Kč). Z hlediska srovnání s výsledky hospodaření územních rozpočtů v uplynulých letech se jedná o nejvyšší dosažený schodek hospodaření.

Propad daňových příjmů rozpočtů územních samosprávných celků vedl k potřebě čerpat finanční prostředky ušetřené v minulých letech. **Stav finančních prostředků na bankovních účtech** krajů a obcí činil ke konci sledovaného roku **67,8 mld. Kč**, což znamená meziroční snížení o 21,2 mld. Kč. Je to zcela zásadní změna dosavadního trendu, který se vyznačoval trvalým nárůstem finančních prostředků na bankovních účtech územních samosprávných celků.

Tabulka č. 2

Stavy finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtů ÚSC
– bez příspěvkových organizací

(v mld. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ÚSC celkem	31,0	34,7	41,0	46,2	57,6	61,9	71,6	89,0	67,8
z toho:									
krajské úřady	0,1	1,9	3,4	4,3	6,0	7,5	11,2	13,9	11,2
obce a DSO	30,9	32,8	37,6	41,9	51,6	54,4	60,4	75,1	56,6

K poklesu objemu finančních prostředků na bankovních účtech došlo zejména na úrovni obcí a DSO, kde meziroční snížení činilo 18,5 mld. Kč. Na bankovních účtech krajů se stav finančních prostředků meziročně snížil o 2,7 mld. Kč.

2. Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů dosáhly ke konci sledovaného období **136,9 mld. Kč**, to je 94,7 % úrovně předpokládané rozpočtem; meziročně příjmy krajů vzrostly o 5,1 mld. Kč.

Rozdílná dynamika jednotlivých druhů příjmů ovlivnila strukturu celkových příjmů krajů. Vlastní příjmy krajů, tvořené daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy, byly vykázány v celkové výši 48,1 mld. Kč, což představuje snížení oproti předchozímu roku o 6,2 mld. Kč a současně i snížení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech krajů na 35,2 % (tj. o 6,0 procentních bodů méně nežli bylo dosaženo v předchozím roce). Objem přijatých transferů včetně zaúčtování převodu z vlastních fondů krajů dosáhl 88,7 mld. Kč a byl oproti předchozímu roku vyšší o 11,3 mld. Kč.

Daňové příjmy krajů dosáhly 81,2 % úrovně předpokládané rozpočtem. Jejich celkový objem činil **43,8 mld. Kč**, což proti skutečnosti předcházejícího roku znamená pokles o 6,0 mld. Kč. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech krajů (32,0 %) se meziročně snížil zhruba o 5,8 procentního bodu.

Tabulka č. 3

Bilance příjmů a výdajů krajů

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 31.12.2009	% plnění rozp.	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	49 815,1	53 900,0	53 900,0	43 775,5	81,2	87,9
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	11 689,9	13 200,0	13 200,0	10 750,2	81,4	92,0
Daně z příjmů právnických osob	15 900,3	16 600,0	16 600,0	11 148,9	67,2	70,1
Daň z přidané hodnoty	22 200,0	24 100,0	24 100,0	21 851,7	90,7	98,4
Poplatky a daně z vybr. činností	24,9			24,8		99,6
II. Nedaňové příjmy	3 868,7	3 900,0	3 900,0	3 958,2	101,5	102,3
III. Kapitálové příjmy	620,4	900,0	900,0	408,1	45,3	65,8
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	54 304,2	58 700,0	58 700,0	48 141,8	82,0	88,7
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	77 423,6	86 636,0	85 882,0	88 730,1	103,3	114,6
Příjmy celkem (po konsolidaci)	131 727,8	145 336,0	144 582,0	136 871,9	94,7	103,9
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	112 545,9	121 805,9	122 095,8	120 909,0	99,0	107,4
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	20 493,4	21 611,5	20 567,6	23 730,7	115,4	115,8
Výdaje celkem (po konsolidaci)	133 039,3	143 417,4	142 663,4	144 639,7	101,4	108,7
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	- 1 311,5	1 918,6	1 918,6	-7 767,8	.	.

K poklesu došlo u všech daní, které v souladu se zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, tvoří sdílené daňové příjmy rozpočtů krajů. Jsou to:

- a) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- b) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- d) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- e) podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu a) a výnosů daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podle písmen b) až f) podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

Výnos **daně z příjmů fyzických osob** činil 10,7 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu 81,4 %. Ve srovnání s předcházejícím rokem byl celkový výnos nižší zhruba o 0,9 mld. Kč. V rámci této daně byl největší pokles zaznamenán u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, jejíž inkaso dosáhlo 0,5 mld. Kč, to je zhruba o 0,4 mld. Kč méně nežli v předchozím roce. Výnos objemově nejvýznamnější součásti daně z příjmů fyzických osob, tj. daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činil 9,4 mld. Kč a byl nižší proti předchozímu roku o 0,5 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů ve výši 0,9 mld. Kč zůstala zhruba na úrovni předchozího roku.

Daň z příjmů právnických osob byla u krajů zaúčtována ve výši 11,1 mld. Kč, což znamená 67,2 % úrovně předpokládané rozpočtem; meziročně se příjem z této daně snížil o 4,7 mld. Kč.

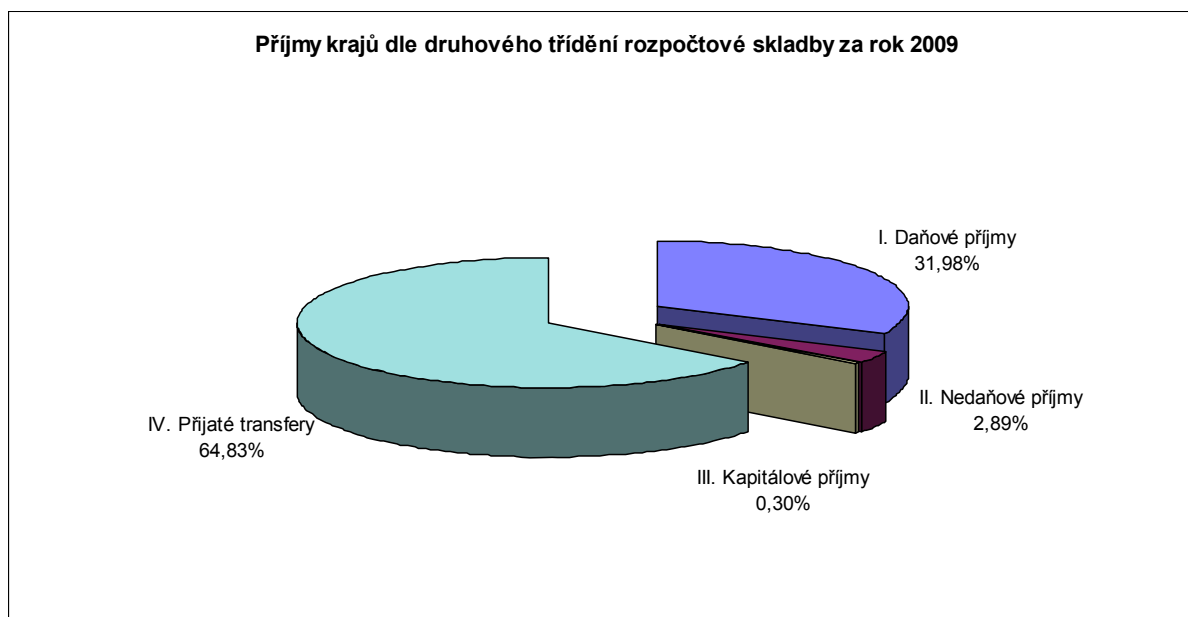
Výnos **daně z přidané hodnoty**, která tvoří nejvýznamnější součást daňových příjmů krajů, dosáhl 21,9 mld. Kč a proti předchozímu roku byl nižší o 0,3 mld. Kč, plnění rozpočtu činilo 90,7 %.

Nedaňové příjmy krajů mírně překročily úroveň předpokládanou rozpočtem, dosáhly celkem 4,0 mld. Kč, což představuje zvýšení oproti předchozímu roku o 0,1 mld. Kč. Nárůst byl zaznamenán především na položce odvody příspěvkových organizací (index 174,8) a příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy (index 130,0). Naproti tomu příjmy z úroků se snížily o více než o polovinu. Ve zbývajících položkách, tj. příjmy z vlastní činnosti a příjmy z pronájmu majetku, se objemy přijatých prostředků snížily mírně.

Kapitálové příjmy krajů dosáhly 0,4 mld. Kč, což představuje 45,3 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s předchozím rokem byly kapitálové příjmy nižší o 0,2 mld. Kč, přičemž pokles příjmů byl zaznamenán v jejich nejvýznamnější části, kterou tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku. Ve sledovaném období dosáhly 0,2 mld. Kč a byly tak o 0,3 mld. Kč nižší nežli v předchozím roce. Naproti tomu zvýšení zaznamenaly příjmy z prodeje akcií (o 0,1 mld. Kč).

Transfery přijímané do rozpočtu krajů představují hlavní zdroj financování krajů. V předchozích letech se v souvislosti s růstem vlastních příjmů krajů váha transferů v rozpočtech krajů snižovala (od roku 2005 se snížila ze 62,3 % na 58,8 % v roce 2008). V loňském roce, kdy došlo k poklesu daňových příjmů a tím i vlastních příjmů, se transfery staly nejvýznamnějším zdrojem růstu celkových příjmů krajů.

Graf č. 1



Transfery určené krajům tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa, transfery z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů a rovněž i transfery z rozpočtů regionálních rad. Dle rozpočtové skladby se do přijatých transferů řadí také převody z vlastních fondů.

Do svých rozpočtů přijaly kraje transfery v celkové výši **88,7 mld. Kč**, což znamená meziroční zvýšení o 11,3 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu ve výši 103,3 %. V části neinvestičních transferů došlo k nárůstu u tzv. ostatních neinvestičních transferů ze státního rozpočtu, v části investičních transferů se jednalo především o vyšší čerpání investičních transferů z rozpočtů regionálních rad.

V rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů obdržely kraje z kapitoly Všeobecná pokladní správa celkem 1,2 mld. Kč. Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům krajů (příloha č. 5 k zákonu č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2009) zahrnoval pouze příspěvek na výkon státní správy v přenesené působnosti vyplývající z I. a II. fáze reformy územní veřejné správy a prostředky v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000. Příspěvek byl pro rok 2009 stanoven v celkové výši 1,2 mld. Kč, ve srovnání s rokem 2008 byla jeho výše valorizována o 3 % a zároveň byl příspěvek navýšen o 30,0 mil. Kč na zajištění inspekce kvality sociálních služeb a transferů státních dotací poskytovatelům sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Z kapitoly Všeobecná pokladní správa přijaly kraje další účelové prostředky v celkové výši 0,2 mld. Kč. Jednalo se především o neinvestiční prostředky určené na úhradu nákladů spojených se záchrannými pracemi při povodních v loňském roce (0,1 mld. Kč), dále o náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, o účelové dotace na činnosti v oblasti prevence vzniku, rozvoje a šíření TBC, na protiradonová opatření a rovněž na výdaje spojené s přípravou a konáním voleb do Evropského Parlamentu. Investiční prostředky byly poskytnuty pouze ve výši 8,8 mil. Kč, a to na akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vlády (program č. 298 220-IV).

Další zdroj příjmů krajů představují transfery a půjčky poskytované přímo z rozpočtů kapitol ostatních ústředních orgánů státní správy. V průběhu roku přijaly kraje z rozpočtů kapitol ostatních ústředních orgánů státní správy (bez kapitol VPS, OSFA a prostředků z Národního fondu) celkem 80,7 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 7,2 mld. Kč, ze státních fondů získaly 0,6 mld. Kč.

Ke zvýšení objemu transferů došlo především v neinvestiční oblasti, naopak výše investičních transferů zůstala přibližně na úrovni předchozího roku. Na značném zvýšení neinvestičních transferů se podílí převážně transfery uvolněné z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí v souvislosti s realizací zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Tabulka č. 4

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých krajskými úřady
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2009**

(v mil. Kč)

	celkem	z toho		
		neinvestiční	investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	6,5	6,5		
Ministerstvo zahraničních věcí	1,2	1,2		
Ministerstvo obrany	4,8	4,8		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 215,3	1 015,6	199,7	
Ministerstvo vnitra	119,3	119,3		
Ministerstvo životního prostředí	361,4	9,6	351,8	
Ministerstvo pro místní rozvoj	149,9	48,4	101,5	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	923,2		923,2	
Ministerstvo dopravy	3 001,9	3 001,3	0,6	
Ministerstvo zemědělství	43,7	14,1	29,6	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	74 581,1	74 530,4	50,7	
Ministerstvo kultury	51,4	43,8	7,6	
Ministerstvo zdravotnictví	237,6	3,6	234,0	
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	0,5	0,5		
Národní fond	159,0	38,3	120,7	
Operace státních finančních aktiv	12,6		12,6	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	1 178,9	1 178,9		
VPS - ostatní transfery	198,0	189,2	8,8	
Státní fond životního prostředí	21,9	0,7	21,2	
Státní fond dopravní infrastruktury	1 680,2	41,4	521,5	1 117,3
Přijaté transfery a půjčky celkem	83 948,4	80 247,6	2 583,5	1 117,3

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** přijaly kraje v průběhu roku transfery v celkovém objemu 74,6 mld. Kč, tj. o 4,3 mld. Kč více oproti srovnatelnému období předchozího roku. Převážnou část dotací tvořily neinvestiční výdaje směřující do oblasti přímých nákladů škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a soukromými

zřizovateli (platy včetně pojistného, zvýšení nenárokových složek platů pedagogických pracovníků s ohledem na kvalitu práce, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, služby apod.). Další prostředky byly uvolněny v rámci programů zaměřených na zkvalitnění vzdělávání, prevenci kriminality, protidrogovou politiku apod.

Z rozpočtu kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** získaly kraje účelové prostředky ve výši 1,2 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 0,6 mld. Kč. Investiční transfery byly určeny na rekonstrukce, modernizace a stavební úpravy zařízení sociální péče včetně domovů pro seniory v působnosti krajských úřadů. Neinvestiční prostředky byly použity jednak v rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost, který je zaměřen na snížení nezaměstnanosti a zlepšení struktury pracovních míst, dále na aktivní politiku zaměstnanosti. Další prostředky byly uvolněny na neinvestiční nedávkové transfery poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a transfery na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytlo přímo příspěvkovým organizacím zřízeným kraji (bez prostřednictví rozpočtu kraje) finanční prostředky ve výši 3,3 mld. Kč v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Značný objem finančních prostředků získaly kraje v průběhu roku z rozpočtu **Ministerstva dopravy**. Neinvestiční transfery ve výši 3,0 mld. Kč tvořily příspěvek na uhrazení ztráty dopravců z provozování veřejné osobní drážní dopravy a na realizaci inteligentních dopravních systémů (projekt CONNECT). **Ministerstvo průmyslu a obchodu** uvolnilo pro kraje investiční prostředky na podporu pořízení nemovitostí pro podnikání a vědu a výzkum ve výši 0,9 mld. Kč.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** obdržely kraje transfery ve výši 0,1 mld. Kč, které byly použity zejména v rámci obnovy krajského a obecního majetku postiženého povodní 2006 a rovněž jako finanční pomoc v oblasti bydlení pro fyzické osoby postižené povodní v roce 2009. **Ministerstvo zdravotnictví** uvolnilo pro kraje finanční prostředky ve výši 0,2 mld. Kč. Téměř celou výši dotací tvořily investiční transfery směřující na podporu obnovy materiálně technické základny regionálních zdravotnických zařízení.

Kraje rovněž obdržely z kapitoly **Ministerstva vnitra** finanční prostředky ve výši 0,1 mld. Kč na podporu požární ochrany podle zákona 133/1985 Sb., a z kapitoly **Ministerstva kultury** (51,4 mil. Kč), které byly určeny na regeneraci městských památkových rezervací, podporu veřejných informačních služeb knihoven apod.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl **Státní fond dopravní infrastruktury** krajům účelové dotace a půjčky v celkovém objemu 1,7 mld. Kč, což představuje pokles oproti předchozímu roku 0,9 mld. Kč. Největší část tvořily půjčky (na předfinancování projektů rekonstrukce silnic II. a III. třídy), jejichž výše dosáhla 1,1 mld. Kč.

Celkové výdaje krajů dosáhly ve sledovaném období **144,6 mld. Kč**, což představuje plnění rozpočtu 101,4 % a meziroční nárůst objemu výdajů o 11,6 mld. Kč.

Tabulka č. 5

Výdaje krajů v letech 2007 - 2009

(v mil. Kč)

	2007	2008	2009	Index	
				$\frac{2008}{2007}$	$\frac{2009}{2008}$
I. Běžné výdaje	107 684,0	112 545,9	120 909,0	104,5	107,4
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	2 086,4	2 263,0	2 402,9	108,5	106,2
Nákup materiálu	344,5	333,7	337,6	96,9	101,2
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	3 368,1	4 502,7	4 571,8	133,7	101,5
Výdaje na dopravní obslužnost	8 515,8	9 258,6	12 736,6	108,7	137,6
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	3 302,2	3 509,2	3 904,8	106,3	111,3
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	40 104,0	41 292,2	43 529,6	103,0	105,4
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	45 739,5	46 709,6	48 270,2	102,1	103,3
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	150,0	161,6	620,6	107,7	384,0
II. Kapitálové výdaje	16 618,0	20 493,4	23 730,7	123,3	115,8
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	7 724,7	10 676,0	13 868,7	138,2	129,9
Investiční transfery podnikatel. subjektům	1 453,7	1 356,5	994,7	93,3	73,3
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	141,1	303,7	178,1	215,2	58,6
Investiční transfery příspěvk. organizacím	4 395,8	4 447,5	4 998,1	101,2	112,4
Výdaje celkem	124 302,0	133 039,3	144 639,7	107,0	108,7

Běžné výdaje krajů dosáhly **120,9 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu ve výši 99,0 %. Meziročně se výdaje zvýšily o 7,4 %, růst výdajů byl zaznamenán ve všech hlavních skupinách položek.

Největší objem běžných výdajů představují **neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím** zřizovaných kraji. Jedná se především o příspěvkové organizace v oblasti školství (gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, sportovní školy, konzervatoře, zařízení výchovného poradenství a preventivní výchovné péče, speciální základní školy a základní umělecké školy), sociální péče (ústavy péče pro mládež, domovy důchodců), kultury (muzea, galerie, knihovnická, divadelní a hudební činnost) a zdravotnictví (nemocnice, odborné léčebné ústavy, kojenecké ústavy a dětské domovy, záchranná zdravotnická služba). Tyto výdaje dosáhly 48,3 mld. Kč, což představuje téměř 40,0 % celkových běžných výdajů krajů. Ve srovnání s předcházejícím rokem se neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím zvýšily o 1,6 mld. Kč.

Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím, které jsou druhou objemově nejvýznamnější skupinou běžných výdajů, činily 43,5 mld. Kč a meziročně vzrostly o 2,2 mld. Kč. Do této položky jsou zahrnuty především přímé náklady na vzdělání poskytované z rozpočtu krajů základním školám zřizovaných obcemi, dále sem patří neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem a občanským sdružením.

Rychlým tempem rostly výdaje krajů na **dopravní obslužnost**. Jejich celková výše dosáhla 12,7 mld. Kč, což je téměř o 3,5 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Tyto výdaje představují úhradu prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy v důsledku plnění veřejné služby (zajištění dopravní obslužnosti) podle zákona o silniční dopravě (č. 111/1994 Sb.) a zákona o drahách (č. 266/1994 Sb.).

Na **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy** vynaložily kraje celkem 4,6 mld. Kč, což oproti předcházejícímu roku znamená pouze mírný nárůst.

Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům dosáhly 3,9 mld. Kč, tj. o 0,4 mld. Kč více nežli v předchozím roce.

Výdaje na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** se meziročně zvýšily o 6,2 % a dosáhly 2,4 mld. Kč.

Výrazné zvýšení výdajů bylo zaznamenáno ve skupině **neinvestiční transfery obyvatelstvu**, kde výdaje krajů dosáhly 0,6 mld. Kč, což je téměř čtyřnásobné zvýšení oproti skutečnosti předchozího roku. Nárůst byl soustředěn na položce „dary obyvatelstvu“, na kterou většina krajů zaúčtovala úhrady regulačních poplatků ve zdravotnictví. Výdaje na této položce dosáhly 405,2 mil. Kč (v předchozím roce činily 3,9 mil. Kč).

Hlavním zdrojem krytí běžných výdajů krajů byly neinvestiční transfery z rozpočtů resortů, zejména Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva dopravy, Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva vnitra.

Z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly poskytnuty prostředky v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů jako příspěvek na výkon státní správy. Další prostředky byly poskytnuty jako účelově určené dotace (například na náhradu výdajů spojených se záchrannými pracemi při povodních v roce 2009, na náhradu škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy apod.).

V běžných výdajích krajů byly dále zahrnuty neinvestiční transfery ve výši 1,7 mld. Kč, které kraje uvolnily v průběhu roku do rozpočtů obcí z vlastních zdrojů (např. na program obnovy venkova, podporu aktivit v oblasti životního prostředí, podporu prevence sociálně patologických jevů, podporu v oblasti kultury, sportu a tělovýchovy, na obnovu kulturních památek, podporu v sociální oblasti a zdravotnictví apod.).

Kapitálové výdaje krajů dosáhly **23,7 mld. Kč**, což znamená meziroční nárůst o 3,2 mld. Kč a index růstu 115,8. Pokračovala tak tendence postupného zvyšování podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích krajů.

K růstu kapitálových výdajů došlo v objemově nejvýznamnějších skupinách výdajů. Ve skupině investiční nákupy a související výdaje, která zahrnuje platby za pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, dosáhl objem výdajů 13,9 mld. Kč, což znamená meziroční zvýšení téměř o 3,2 mld. Kč, a dále ve skupině investiční transfery příspěvkovým organizacím, kde výdaje dosáhly 5,0 mld. Kč. V ostatních skupinách kapitálových výdajů, tj. nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery podnikatelským subjektům a investiční transfery příspěvkovým organizacím se objem výdajů meziročně snížil v souhrnu zhruba o 1,0 mld. Kč.

Z hlediska odvětvového členění kapitálových výdajů byl největší objem finančních prostředků směřován do odvětví dopravy, celkem se jednalo o 11,0 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku zhruba o 3,2 mld. Kč. Významné objemy investičních prostředků byly dále vynaloženy v odvětví vzdělávání a školské služby (3,2 mld. Kč), zdravotnictví (3,1 mld. Kč), bydlení, komunální služby a územní rozvoj (1,5 mld. Kč) a sociální služby a společné činnosti v sociálním zabezpečení (1,4 mld. Kč).

Kapitálové výdaje krajů, které směřovaly přímo do rozpočtů obcí, byly určeny především na podporu rozvoje obcí, na výstavbu a obnovu dopravní infrastruktury, na ochranu před povodněmi a na výstavbu a obnovu vodohospodářské infrastruktury, na ochranu životního prostředí a ochranu lesů, dále na rozvoj aktivit volného času a sportu, na podporu cestovního ruchu, na řešení havarijních stavů po povodních a živelných pohromách, apod. Celkem kraje poskytly obcím z vlastních zdrojů investiční transfery ve výši 2,0 mld. Kč, tj. o 0,4 mld. Kč méně nežli v předchozím roce.

Příspěvkové organizace zřizované kraji

V roce 2009 vykonávalo činnost celkem 2 219 **příspěvkových organizací**, jejichž zřizovatelem byly krajské úřady. Z tohoto počtu zhruba 96 % organizací hospodařilo se ziskem nebo vykázalo vyrovnané hospodaření, se ztrátou hospodařilo 90 organizací (v předchozím roce kraje vykázaly celkem 2 241 svých příspěvkových organizací, z toho se ztrátou hospodařilo 100 organizací).

Příspěvkové organizace jsou zřizovány pro činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu. Tyto organizace hospodaří s finančními prostředky získanými vlastní činností a s prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele, dále s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu a ze zahraničí.

Z hlediska odvětvové struktury příspěvkových organizací převažují organizace působící ve školství. Téměř 40 % příspěvkových organizací tvořily organizace zajišťující střední vzdělávání (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, speciální střední školy, konzervatoře a sportovní školy) a 13,8 % zařízení předškolní výchovy a základního vzdělávání (zde se jedná téměř výhradně o speciální předškolní zařízení a

speciální základní školy pro děti se zdravotním postižením). V oblasti ostatních školských služeb bylo evidováno 13,7 % organizací (základní umělecké školy, zařízení výchovného poradenství a preventivně výchovné péče, ostatní zařízení související s výchovou mládeže a domovy mládeže). Významným odvětvím jsou rovněž sociální služby a činnosti v oblasti sociálního zabezpečení, kde působilo téměř 18,7 % příspěvkových organizací zřizovaných kraji (domovy pro seniory, ústavy péče pro mládež, sociální poradenství, ostatní sociální péče a pomoc rodině). V oblasti kultury provozovalo činnost zhruba 5,4 % organizací (divadelní, hudební a knihovnická činnost, muzea, galerie). Příspěvkové organizace působily rovněž v oblasti zdravotnických služeb (nemocnice, odborné léčebné ústavy, lázeňské léčebny, zdravotnická záchranná služba).

Hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných kraji

Příspěvkové organizace zřizované kraji dosáhly celkových výnosů ve výši **79,5 mld. Kč**, přičemž 95,0 % výnosů připadá na hlavní činnost. Na těchto výnosech se z necelých 55 % podílely přijaté příspěvky a dotace na provoz z rozpočtů územních samosprávných celků.

Celkové náklady příspěvkových organizací dosáhly **79,0 mld. Kč** (z toho náklady na hlavní činnost tvořily 95,6 %, tj. 75,5 mld. Kč).

Tabulka č. 6

Náklady a výnosy příspěvkových organizací zřizovaných kraji za rok 2009 - v členění podle OKEČ^{*/} (v mil. Kč)

OKEČ	Náklady	Výnosy	Zisk (+)/ ztráta (-) po zdanění
Zemědělství, myslivost a související činnosti	291,1	282,6	-9,1
Rybolov, chov ryb a související činnosti	61,0	62,4	0,8
Maloobchod kromě motor. vozidel; opravy výr.pro os.poř.a př.pro dom.	0,3	0,2	0,0
Ubytování a stravování	415,0	419,9	4,5
Vedlejší a pomocné činnosti v dopravě; čin.cestovních kanceláří a agentur	10 132,9	10 346,8	152,0
Činnosti v oblasti nemovitostí	13,4	13,5	0,1
Výzkum a vývoj	38,3	38,9	0,6
Ostatní podnikatelské činnosti	197,3	200,2	2,9
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	6,4	8,0	1,5
Vzdělávání	35 055,7	35 193,7	129,1
Zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti	29 890,2	30 046,7	101,9
Činnosti odborových, profesních a podobných organizací j. n.	693,0	699,7	6,4
Rekreační, kulturní a sportovní činnosti	2 184,8	2 204,6	18,4
CELKEM	78 979,4	79 517,2	409,1

*/ Dle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) platné do 31.12.2007

Hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných krajem dosáhlo v roce 2009 zisku po zdanění ve výši **409,1 mil. Kč**, přičemž na hlavní činnost připadl zisk ve výši 12,3 mil. Kč a na hospodářskou činnost zisk ve výši 396,8 mil. Kč. Nejvyššího přebytku (12,4 mil. Kč) v rámci hlavní činnosti dosáhly příspěvkové organizace vykonávající **rekreační, kulturní a sportovní činnosti**. V rámci hospodářské činnosti byl nejvyšší přebytek (150,9 mil. Kč) zaznamenán u příspěvkových organizací vykonávajících **vedlejší a pomocné činnosti v dopravě**. Nejvyšší ztráta v hlavní činnosti byla zaznamenána u organizací působících v oblasti **zdravotní a sociální péče**. Ztráta v hospodářské činnosti byla zaznamenána pouze u organizací působících v oblasti **zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech**.

3. Příjmy a výdaje obcí a DSO

Celkové příjmy obcí a DSO (dále jen obcí) dosáhly v hodnoceném roce **264,9 mld. Kč**, což představuje meziroční snížení celkového objemu příjmů o 8,0 mld. Kč. Předpoklady rozpočtu byly naplněny ve výši 92,0 %.

Tabulka č.7

Bilance příjmů a výdajů obcí a DSO

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2008	rozpočet 2009		Skutečnost k 31.12.2009	% plnění rozp.	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	154 422,8	169 900,0	169 900,0	136 559,2	80,4	88,4
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	36 668,2	42 500,0	42 500,0	30 987,6	72,9	84,5
Daně z příjmů právnických osob	44 546,8	46 400,0	46 400,0	32 656,7	70,4	73,3
Daň z přidané hodnoty	54 773,4	60 400,0	60 400,0	54 157,4	89,7	98,9
Poplatky a daně z vybr. činností	13 329,1	14 200,0	14 200,0	12 429,7	87,5	93,3
II. Nedaňové příjmy	26 296,1	25 700,0	25 700,0	27 207,1	105,9	103,5
III. Kapitálové příjmy	15 660,4	13 100,0	13 100,0	14 002,5	106,9	89,4
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	196 379,3	208 700,0	208 700,0	177 768,8	85,2	90,5
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	76 513,5	70 003,0	79 167,4	87 090,9	110,0	113,8
Příjmy celkem (po konsolidaci)	272 881,3	278 703,0	287 867,4	264 859,5	92,0	97,1
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	180 416,0	192 683,4	193 696,6	189 827,5	98,0	105,2
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	76 487,3	79 508,3	87 659,5	93 387,3	106,5	122,1
Výdaje celkem (po konsolidaci)	256 903,3	272 191,7	281 356,1	283 214,8	100,7	110,2
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	15 978,0	6 511,3	6 511,3	-18 355,3	.	.

V důsledku propadu daňových příjmů došlo ke změnám ve struktuře jednotlivých zdrojů financování. Vlastní příjmy byly vykázány v celkové výši 177,8 mld. Kč, což znamená snížení oproti předchozímu roku o 18,6 mld. Kč a současně i značné snížení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech obcí. Podíl činil 67,1 %, což je o 4,9 procentních bodů méně proti podílu dosaženému v předchozím roce. Ve financování rozpočtů obcí proto posílila váha přijatých transferů. K jejich vyššímu růstu výrazně přispěly jednak změny státního rozpočtu, ke kterým došlo v průběhu roku a které znamenaly zvýšení objemu transferů pro obce zhruba o 9,2 mld. Kč, dále pak i převody finančních prostředků z některých resortů v důsledku použití nároků nevyčerpaných výdajů z minulých let.

Přestože celkový objem příjmů obcí ze sdílených daní se proti předchozímu roku výrazně snížil, zůstávají daňové příjmy dlouhodobě nejdůležitějším zdrojem financování činnosti obcí (podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí dosáhl 51,6 %, což je o 5 procentních bodů méně oproti skutečnosti dosažené v předchozím roce).

Podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších úprav předpisů, tvořily daňové příjmy rozpočtů obcí:

- a) výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písm. c),
- e) podíl na 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a v § 3 odst. 1 písm. a),
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně.
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- i) podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Každá obec se na uvedené procentní části celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů podílí procentem stanoveným vyhláškou Ministerstva financí vydanou v dohodě s Českým statistickým úřadem a Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, vždy s účinností od 1. září běžného roku.

Daňové příjmy obcí dosáhly **136,6 mld. Kč** a proti předchozímu roku byly nižší o 17,8 mld. Kč. Pokles zaznamenaly všechny složky sdílených daní.

Výnos **daně z příjmů fyzických osob** byl zaúčtován v celkové výši **31,0 mld. Kč**, což znamená 72,9 % úrovně předpokládané rozpočtem. V absolutním vyjádření zůstal příjem z této daně o 5,7 mld. Kč nižší nežli v předchozím roce.

V rámci daně z příjmu fyzických osob došlo k největšímu propadu u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, která dosáhla 4,1 mld. Kč, což představuje zhruba polovinu úrovně předchozího roku (plnění rozpočtu 38,1 %). Vedle vlivu poklesu výkonnosti ekonomiky lze předpokládat i působení opatření přijatého v rámci Národního protikrizového plánu, které umožnilo fyzickým osobám s příjmy z podnikání a podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob prominout povinnost platit zálohy na daň z příjmu. Tento krok, který měl napomoci udržet zaměstnanost hlavně v menších firmách, se na druhé straně projevil ve výši příjmů obecních rozpočtů, neboť zálohy na daň z příjmu tvoří důležitou položku v rozpočtech obcí. Obce o daňové inkaso nepřijdou, podnikatelé budou muset svou daňovou povinnost uhradit v roce 2010, v hodnoceném roce se však pokles těchto příjmů v hospodaření některých obcí projevil.

U objemově nejvýznamnější části, tj. **daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků** činil výnos pro obce **24,8 mld. Kč**, to je o 1,7 mld. Kč méně nežli v předchozím roce (plnění předpokladů rozpočtu 83,4 %).

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, která zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby, byla zaúčtována ve výši **2,1 mld. Kč**, tj. zhruba na úrovni dosažené v předchozím roce (plnění předpokladů rozpočtu 102,2 %).

Daň z příjmů právnických osob dosáhla celkem **32,7 mld. Kč**, což znamená meziroční pokles o 11,9 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu ve výši 70,4 %. V rámci těchto příjmů činila daň z příjmů právnických osob 26,9 mld. Kč (zahrnuje daň ze zisku a kapitálových výnosů) a daň z příjmů právnických osob za obce, kdy poplatníkem je obec 5,8 mld. Kč (jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví).

Výnos **daně z přidané hodnoty**, která tvoří objemově nejvýznamnější daňový příjem obcí, dosáhl **54,2 mld. Kč**. Proti předchozímu roku se výnos daně snížil o 0,6 mld. Kč (plnění rozpočtu 89,7 %).

Do daňových příjmů obcí spadají dále **daně a poplatky z vybraných činností a služeb**, které v souhrnu dosáhly **12,4 mld. Kč**, což představuje pokles proti předchozímu roku o 0,9 mld. Kč (plnění rozpočtu 87,5 %).

V rámci této skupiny představují největší objem poplatky a odvody v oblasti životního prostředí (patří sem například poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, odvody za odnětí zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků plnění funkce lesa, poplatky za likvidaci komunálního odpadu, registrační a evidenční poplatky za obaly, ostatní poplatky a odvody v oblasti životního prostředí). Obce přijaly z těchto poplatků celkem 6,1 mld. Kč, to je o 0,3 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Největší část dlouhodobě tvoří místní poplatek za likvidaci komunálního odpadu (4,1 mld. Kč) a poplatky za uložení odpadu (1,9 mld. Kč).

Do skupiny náleží dále **místní poplatky z vybraných činností a služeb**, které dosáhly celkové výše **2,5 mld. Kč**, což představuje snížení proti předchozímu roku o 0,2 mld. Kč. Zahrnují místní poplatky za účelem zdanění (často i regulace) určité aktivity či vyjadřující určité místní specifikum, nemají charakter platby za službu vykonanou vybírající institucí podle zákona o místních poplatcích. Největší objem činily poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj (1,1 mld. Kč) a poplatky za užívání veřejného prostranství (0,6 mld. Kč). Dále do této skupiny patří například poplatek ze psů, poplatek za lázeňský a rekreační pobyt, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek ze vstupného a poplatek za povolení vjezdu do vybraných míst a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku.

Objem ostatních odvodů z vybraných činností a služeb dosáhl 1,0 mld. Kč a zůstal tak na úrovni předchozího roku. Rozhodující část těchto příjmů představuje odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely (0,8 mld. Kč).

Součástí skupiny daní a poplatků z vybraných činností a služeb jsou rovněž **správní poplatky**. Tato položka zahrnuje poplatky stanovené zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, který upravuje inkaso poplatků za správní úkony a správní řízení, jejichž výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. upravená zvláštními zákony. Příjem obcí z těchto poplatků dosáhl 2,8 mld. Kč a proti předchozímu roku se snížil o 0,9 mld. Kč. Inkasované příjmy závisí na skutečně podaných návrzích na správní řízení, které jsou předmětem správního poplatku.

Výlučný příjem obcí představuje výnos **daně z nemovitostí**. Jeho výše dosáhla **6,3 mld. Kč** (o 1,2 mld. Kč více nežli v předchozím roce), což zhruba odpovídá předpokladům rozpočtu (plnění 98,8 %). Daň z nemovitostí, jakožto daň majetková představuje významný a poměrně stabilní příjem obecních rozpočtů. Stoprocentním příjemcem výnosu daně z nemovitostí je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází. V inkasu daně se projevily dopady novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, přijaté v roce 2007, která umožnila obcím mj. stanovit místní koeficient podle § 12 zákona o dani z nemovitostí a zároveň stanovila jako nejnižší hodnotu koeficientu výši 1,0. Ve zdaňovacím období 2009 využilo možnost zvýšení místního koeficientu zhruba 6,2 % obcí.

Nedaňové příjmy obcí se na celkových příjmech obcí podílí zhruba jednou desetinou. Zahrnují příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku, z úroků a z prodeje nekapitálového majetku. V hodnoceném roce dosáhly v souhrnu **27,2 mld. Kč**, tj. o 0,9 mld. Kč více nežli v předchozím roce (plnění rozpočtu 105,9 %).

Nejvýznamnější složku nedaňových příjmů představují **příjmy z pronájmu majetku**, jedná se především o příjmy z nájemného samostatných pozemků, z nájemného budov a jejich částí a z pronájmu movitých věcí (stroje, zařízení, dopravní prostředky). Jejich celková výše dosáhla 10,0 mld. Kč, což proti předchozímu roku znamená zvýšení o 0,4 mld. Kč.

Výše **příjmů z vlastní činnosti** obcí činila **6,2 mld. Kč** a zůstala tak na úrovni předchozího roku. Tato skupina zahrnuje poměrně širokou škálu příjmů z poskytování služeb a výrobků jako například příjmy za umístování dětí v předškolních a školních zařízeních (jesle, školky, družiny, kluby), příjmy za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, příjmy z prodeje zboží již nakoupeného za účelem prodeje (např. popelnice, různé formuláře), příjmy ze školného, příjmy za úplatné využívání komunikací (mýtné).

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy dosáhly v souhrnu 3,2 mld. Kč. Do této skupiny spadají veškeré příjmy z prodeje majetku pořízeného z neinvestičních prostředků (např. materiálu, zásob, drobného dlouhodobého majetku), dále přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady. Oproti předchozímu roku se tyto příjmy zvýšily o 0,1 mld. Kč.

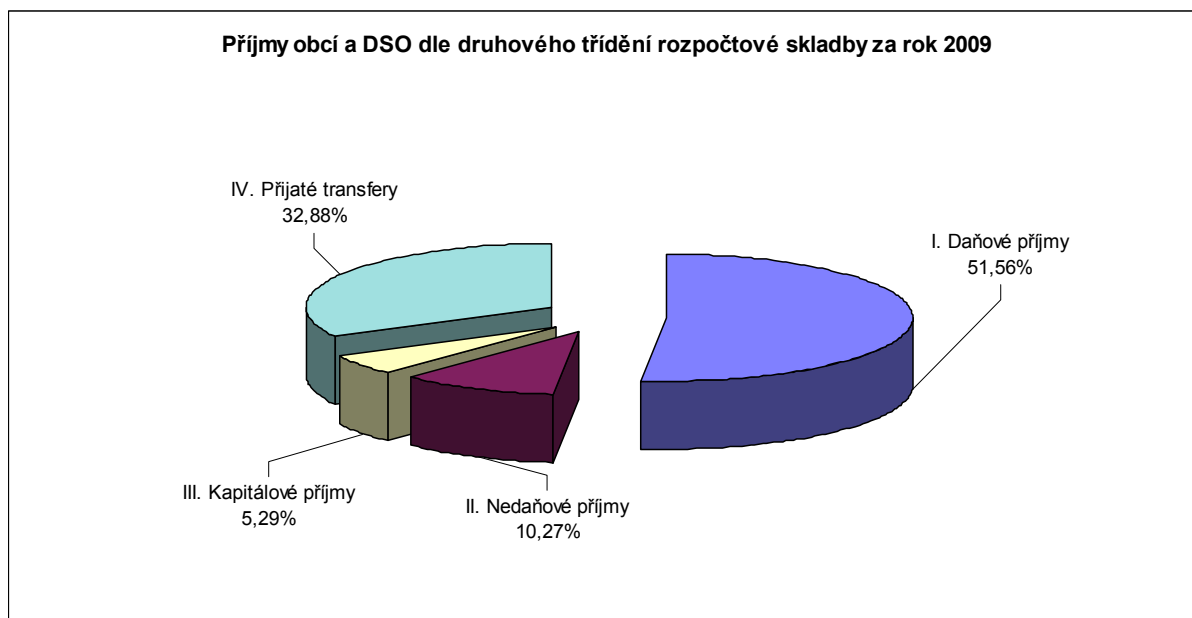
Příjmy z úroků zaúčtovaly obce v celkové výši **1,4 mld. Kč**, tj. snížení proti předcházejícímu roku o 0,9 mld. Kč. Jde o příjmy z úroků z bankovních účtů a poskytnutých půjčených prostředků, příjmy z podílů na zisku a dividend, realizované kursové zisky a příjmy z úroků ze státních dluhopisů a z komunálních dluhopisů.

Odvody příspěvkových organizací, které jsou tvořeny příjmy odvodů z provozu nebo z odpisů příspěvkových organizací, dosáhly **1,0 mld. Kč**, ve srovnání s předchozím rokem se mírně zvýšily.

Kapitálové příjmy byly zaúčtovány ve výši 14,0 mld. Kč, což představuje plnění předpokladů rozpočtu 106,9 % a meziroční snížení o 1,7 mld. Kč. Ke snížení příjmů došlo především v objemově nejvýznamnější položce, tj. příjmech z prodeje dlouhodobého majetku (pozemků, ostatních nemovitostí a ostatního dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku), které byly meziročně nižší o 1,3 mld. Kč. Příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů poklesly o 0,2 mld. Kč.

Vlastní příjmy obcí tvořené daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy dosáhly v souhrnu **177,8 mld. Kč**, což představuje pouze 85,2 % úrovně předpokládané rozpočtem. Proti předchozímu roku byly vlastní příjmy o 18,6 mld. Kč nižší a poprvé od roku 2002 byl zaznamenán meziroční pokles vlastních příjmů obcí.

Graf č. 2



Transfery, které jsou obcím převáděny ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z rozpočtů regionálních rad, a dále také převody z vlastních fondů obcí, dosáhly souhrnné výše **87,1 mld. Kč**. Objem transferů byl proti skutečnosti předchozího roku vyšší o 10,6 mld. Kč, což současně znamenalo i překročení rozpočtu o 7,9 mld. Kč. Nárůst objemu přijatých transferů tak částečně kompenzoval propad vlastních příjmů obcí.

Rozhodující část tvořily transfery ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů, které činily 63,5 mld. Kč, z rozpočtů krajů získaly obce 3,7 mld. Kč a z rozpočtů regionálních rad 5,1 mld. Kč. Zbývajících 14,8 mld. Kč převedly obce do rozpočtů z vlastních účelových fondů. Objem převodů z vlastních fondů obcí byl o 2,2 mld. Kč vyšší nežli v předchozím roce.

Transfery ze státního rozpočtu zahrnují jednak dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu k rozpočtu hl. m. Prahy (přílohy č. 6 a č. 7 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2009), dále tzv. ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

Celkový objem finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy poskytnutých z kapitoly Všeobecná pokladní správa byl pro rok 2009 stanoven ve výši 9,7 mld. Kč (z toho obcím bylo určeno 9,0 mld. Kč a hl. m. Praze 0,7 mld. Kč). V podobě finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích nedošlo ve srovnání s rokem 2008 k podstatným změnám. Obsahem finančního vztahu zůstaly příspěvek na školství, dotace na vybraná zdravotnická zařízení, příspěvek na výkon státní správy a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím. K dílčí změně došlo pouze ve finančním vztahu k rozpočtu hl. m. Prahy, a to v důsledku přechodu výkonu státní sociální podpory v hl. m. Praze na Úřad práce hl. m. Prahy (zákon č. 414/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Finanční zdroje na výkon státní správy, které byly v zákoně o státním rozpočtu na rok 2009 rozpočtovány v kapitole Všeobecná pokladní správa a souvisely s výkonem státní sociální podpory zabezpečovaným hl. m. Prahou, byly počátkem roku 2009 převedeny do kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí a zároveň byl adekvátně snížen příspěvek na výkon státní správy zahrnutý v rámci souhrnného dotačního vztahu hl. m. Prahy (o 50,8 mil. Kč).

Výše a účel příspěvku pro obce a pro hl. m. Prahu byly ve státním rozpočtu stanoveny takto:

- 1,5 mld. Kč příspěvek na školství - je určen na částečnou úhradu provozních výdajů základních a mateřských škol včetně speciálních škol, víceletých gymnázií (pokud v nich žáci plní povinnou školní docházku), mateřských a základních škol při zdravotnických zařízeních zřizovaných obcemi a hl. m. Prahou a dále pro přípravné stupně speciálních škol zřizovaných obcemi a hl. m. Prahou. Příspěvek na žáka/dítě, který byl použit pro alokaci příspěvku na školství, byl stanoven ve výši 1 401,- Kč, což znamená meziroční valorizaci 3%. Kritériem je počet žáků, který vychází z údajů převzatých z výkazů MŠMT.
- 37,2 mil. Kč dotace na vybraná zdravotnická zařízení - určena pro zvláštní dětská zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy), zřizovaná ve smyslu vyhlášky č. 242/1991 Sb., která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven a u nichž zřizovatelskou funkci vykonává obec. Dotace na jedno místo byla stanovena ve výši 93 068 Kč a pro rok 2009 byla valorizována o 3 %. Kapacita těchto zařízení činí 400 míst.
- 7,9 mld. Kč příspěvek na výkon státní správy - určen na částečnou úhradu výdajů spojených s výkonem státní správy. Celkový objem příspěvku byl pro rok 2009 valorizován o 3 %, přičemž navýšení je rozdílné pro jednotlivé úrovně výkonu státní správy se záměrem přispět ke zmírnování rozdílů v krytí nákladů na výkon státní správy zejména mezi obcemi s rozšířenou působností a ostatními obcemi.
- 231,6 mil. Kč dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím – určená na úhradu provozních výdajů zařízení, u kterých v souvislosti se zánikem okresních úřadů přešly do samosprávné působnosti obcí zřizovatelské funkce k vybraným organizacím (jedná se zejména o organizace působící v odvětví kultury - knihovny, divadla apod.). Dotace byla pro rok 2009 valorizována o 3 %.

V rámci **ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa** byly obcím v průběhu roku uvolněny transfery v celkové výši 3,5 mld. Kč. V části neinvestičních transferů činily rozhodující objem prostředky poskytnuté na výkon sociálně právní ochrany dětí (celkem 0,7 mld. Kč). Dále byly poskytnuty prostředky na úhradu výdajů spojených s přípravou a konáním voleb do Evropského Parlamentu (0,3 mld. Kč), na účelové neinvestiční dotace obcím (0,6 mld. Kč), na akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (0,1 mld. Kč). Menší částky byly dále poskytnuty na systémové dotace například na protiradonová opatření, na likvidaci léčiv a na zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC.

Investiční transfery z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly směřovány zejména na realizaci akcí financovaných z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vlády ČR (1,5 mld. Kč), na technická opatření v pásmech ochrany vod (0,1 mld. Kč) a na podporu rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství (0,1 mld. Kč).

Rozhodující objem transferů přijaly obce do svých **rozpočtů z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů**. Prostřednictvím těchto transferů se realizují významné programy, které přispívají k rozvoji infrastruktury v jednotlivých obcích. Jejich celková výše (bez kapitoly Všeobecná pokladní správa) činila **50,5 mld. Kč**, což je zhruba o 3,3 mld. Kč více nežli v předchozím roce.

Z rozpočtu **Ministerstva práce a sociálních věcí** přijaly obce největší objem transferů, a to celkem 26,1 mld. Kč, což představuje oproti předchozímu roku nárůst o 0,7 mld. Kč. Jednalo se především o prostředky určené na dávky pomoci v hmotné nouzi, na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Další prostředky byly obcím uvolněny na aktivní politiku zaměstnanosti a na financování společných programů EU a ČR zaměřených na zlepšení struktury pracovních míst, snížení nezaměstnanosti apod. Investiční prostředky směřovaly do Programu pořízení a technická obnova majetku ve správě ústavů sociální péče a byly určeny především na rekonstrukce, přístavby a dostavby zařízení sociální péče včetně domovů pro seniory v působnosti územních orgánů.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo přímo příspěvkovým organizacím zřizovaným obcemi (bez prostřednictví rozpočtu obce) finanční prostředky ve výši 1,2 mld. Kč v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2009**

(v mil. Kč)

	celkem	Z toho:		
		neinvestiční	investiční	Půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády ČR	10,0	10,0		
Ministerstvo obrany	0,6	0,6		
Ministerstvo financí	11,2	8,8	2,4	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	26 135,8	25 911,4	224,4	
Ministerstvo vnitra	533,9	380,4	153,5	
Ministerstvo životního prostředí	4 240,2	216,6	4 023,6	
Ministerstvo pro místní rozvoj	2 933,3	813,7	2 119,6	
Grantová agentura	0,3	0,3		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	500,5	3,1	497,4	
Ministerstvo dopravy	364,5	195,2	169,3	
Ministerstvo zemědělství	2 474,2	178,5	2 295,7	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	8 869,0	8 857,4	11,6	
Ministerstvo kultury	411,8	358,5	53,3	
Ministerstvo zdravotnictví	46,3	2,3	44,0	
Národní fond	126,5	35,5	91,0	
Operace státních finančních aktiv	153,5	24,8	128,7	
VPS – transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	9 635,4	9 635,4		
VPS – ostatní transfery	3 480,8	1 734,0	1 746,8	
Státní zemědělský intervenční fond	1 299,4	230,7	1 068,7	
Státní fond životního prostředí	572,7	18,1	505,4	49,2
Státní fond dopravní infrastruktury	1 502,9	200,7	1 302,2	
Státní fond rozvoje bydlení	269,3	118,5	135,6	15,2
Státní fond pro podporu a rozvoj č. kinematografie	7,4		7,4	
Přijaté transfery a půjčky celkem	63 579,8	48 934,8	14 580,6	64,4

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** získaly obce transfery ve výši 8,9 mld. Kč, tj. o 0,2 mld. Kč více oproti předchozímu roku. Značný objem těchto účelových prostředků představují přímé náklady na vzdělávání (pro hl.m. Praha), dotace na soukromé školy a posílení úrovně odměňování nepedagogických pracovníků. Další prostředky byly zaměřeny na projekty romské komunity, zkvalitnění vzdělávání na základních školách, podporu národnostních menšin, podporu sociální prevence a prevence kriminality apod.

V průběhu roku přijaly obce z kapitoly **Ministerstva životního prostředí** finanční prostředky ve výši 4,2 mld. Kč, tj. o 1,4 mld. Kč více než v předchozím roce. Převážnou část (4,0 mld. Kč) tvořily investiční transfery realizované v rámci vodohospodářských projektů a

operačního programu Infrastruktura, které byly zaměřené na výstavbu a technickou obnovu kanalizací, ČOV a vodovodů. Část prostředků směřovala rovněž na podporu zlepšování stavu přírody, na podporu udržitelného využívání zdroje energie a na podporu zkvalitnění nakládání s odpady.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** získaly obce účelové prostředky ve výši 2,9 mld. Kč, z toho 2,1 mld. Kč činily investiční transfery. Transfery byly uvolněny na podporu regionálního rozvoje, na podporu výstavby podporovaných bytů a regenerace panelových sídlišť, obnovu místních komunikací apod. V souvislosti s řešením následků povodní v roce 2006 a 2009 se jednalo především o obnovu obecního majetku postiženého povodní a zajištění dočasného náhradního ubytování včetně dalších potřeb. V rámci Integrovaného operačního programu směřovaly prostředky na pořízení územně analytických podkladů a územních plánů, které slouží ke zjišťování a vyhodnocování stavu a vývoje území. Značná část prostředků byla rovněž uvolněna pro hlavní město Praha prostřednictvím operačních programů Praha Adaptabilita (projekty v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji apod.) a Praha Konkurenceschopnost (podpora projektů v oblasti veřejné dopravy, informačních a komunikačních technologií, zlepšování životního prostředí apod.).

Finanční prostředky, které obce získaly z kapitoly **Ministerstva zemědělství** činily 2,5 mld. Kč, tj. o 0,5 mld. Kč více oproti předchozímu roku. Převážná část transferů směřovala do oblasti investic (2,3 mld. Kč) na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren a kanalizací. Značný objem prostředků byl rovněž poskytnut na podporu prevence před povodněmi. Neinvestiční přijaté prostředky byly určeny pro obce na hospodaření v lesích a na obnovu lesních porostů.

V průběhu roku přijaly obce z kapitoly **Ministerstva průmyslu a obchodu** finanční prostředky ve výši 0,5 mld. Kč. Téměř celý objem poskytnutých prostředků tvořily investiční transfery, které byly použity na pořízení nemovitostí pro podnikání a vědu a výzkum. Z rozpočtu **Ministerstva vnitra** přijaly obce transfery ve výši 0,5 mld. Kč určené na zabezpečení provozu kontaktních míst veřejné správy Czech Point, projekty prevence kriminality, integraci cizinců apod. V investiční oblasti byla realizována především reprodukce majetku jednotek požární ochrany obyvatelstva.

Obce získaly z rozpočtu **Ministerstva kultury** transfery ve výši 0,4 mld. Kč, zejména na Program regenerace městských památkových rezervací, na podporu profesionálních divadel, stálých profesionálních symfonických orchestrů, na zajištění veřejných informačních služeb knihoven apod. Transfery ve výši 0,4 mld. Kč získané z kapitoly **Ministerstva dopravy** směřovaly na realizaci systému řízení a regulace městského silničního provozu, na ztrátu dopravce z provozu veřejné osobní drážní dopravy, na podporu obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy a na realizaci inteligentních dopravních systémů (projekt CONNECT)“.

Ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** získaly obce účelové prostředky ve výši 1,5 mld. Kč na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

Státní zemědělský intervenční fond uvolnil transfery ve výši 1,3 mld. Kč. Prostředky převážně investičního charakteru byly zaměřené na realizaci opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, na obnovu a rozvoj vesnic, ochranu a rozvoj kulturního dědictví venkova a na zkvalitnění občanské vybavenosti a služeb.

Ze **Státního fondu životního prostředí** získaly obce v minulém roce finanční prostředky ve výši 0,6 mld. Kč. Největší část prostředků směřovala obdobně jako v předcházejících letech k ochraně vod, ovzduší a přírody. Především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, snižování rizika povodní apod. Rovněž byla podpořena opatření k ochraně přírody ve volné krajině a chráněných územích.

Ze **Státního fondu rozvoje bydlení** byly obcím poskytnuty účelové transfery ve výši 0,3 mld. Kč především na výstavbu nájemních bytů v obcích pro nízkopříjmové skupiny obyvatel a na opravy panelových bytových domů. V souvislosti s povodněmi v roce 2009 byly z fondu uvolněny dotace na opravy bytového fondu poškozeného povodní. Nízkoúročené úvěry ve výši 15,2 mil. Kč směřovaly obcím na opravy a modernizace bytového fondu.

Celkové výdaje obcí mírně překročily úroveň předpokládanou rozpočtem (plnění 100,7 %). Dosáhly výše **283,2 mld. Kč**, což znamená nárůst ve srovnání s předchozím rokem o 26,3 mld. Kč. Nárůst výdajů byl koncentrován především v části kapitálových výdajů, které vzrostly o 16,9 mld. Kč (plnění rozpočtu 106,5 %). Zvýšení investičních výdajů do značné míry souvisí i s realizací dříve připravených projektů spolufinancovaných z prostředků EU.

Běžné výdaje, kterými je zajišťován zejména provoz obcí a jejich organizací, dosáhly ve sledovaném období **189,8 mld. Kč** (98,0 % úrovně předpokládané rozpočtem). Proti předchozímu roku vzrostly o 9,4 mld. Kč.

Tabulka č. 9

Výdaje obcí a DSO v letech 2007 - 2009

(v mil. Kč)

	2007	2008	2009	index	
				<u>2008</u> 2007	<u>2009</u> 2008
I. Běžné výdaje	170 127,6	180 416,0	189 827,5	106,0	105,2
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	23 153,3	24 657,5	26 027,1	106,5	105,6
Nákup materiálu	4 124,2	4 383,6	4 816,7	106,3	109,9
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	46 869,7	51 274,8	54 726,0	109,4	106,7
Výdaje na dopravní obslužnost	1 873,8	1 975,8	2 406,0	105,4	121,8
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	14 167,3	14 429,2	15 686,3	101,8	108,7
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	7 358,0	7 800,1	8 442,3	106,0	108,2
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	28 222,8	29 066,1	30 390,4	103,0	104,6
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	22 211,2	24 127,5	25 008,2	108,6	103,7
z toho: sociální dávky	21 679,3	23 536,2	24 238,6	108,6	100,3
II. Kapitálové výdaje	75 533,5	76 487,3	93 387,3	101,3	122,1
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	61 857,0	64 709,1	83 530,3	104,6	129,1
Investiční transfery podnikatel. subjektům	8 256,5	6 505,7	4 963,5	78,8	76,3
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	390,9	445,4	408,5	113,9	91,7
Investiční transfery příspěvk. organizacím	1 972,9	1 896,6	1 665,5	96,1	87,8
Výdaje celkem	245 661,1	256 903,3	283 214,8	104,6	110,2

V objemově nejvýznamnější položce, kterou tvoří výdaje na **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy** dosáhly výdaje 54,7 mld. Kč, proti předchozímu roku se zvýšily o 6,7 % (v absolutním vyjádření o 3,4 mld. Kč). Největší objem v této skupině představují nákupy služeb, na které obce vynaložily celkem 29,6 mld. Kč a ostatní nákupy (18,1 mld. Kč). Výdaje na nákup vody, paliv a energie tvořily 6,6 mld. Kč.

Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím, které představují druhou objemově nejvýznamnější položku běžných výdajů obcí, činily 30,4 mld. Kč, což znamená meziroční růst o 1,3 mld. Kč. Tato skupina výdajů zahrnuje především výdaje na vzdělávání a školské služby, výdaje v oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti a výdaje v oblasti kultury (činnost divadel, knihoven, muzeí a galerií). Významnou část tvoří rovněž výdaje v oblasti služeb sociální péče (domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, osobní asistence, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, centra sociálně rehabilitačních služeb) a v oblasti komunálních služeb a územního rozvoje.

Neinvestiční transfery obyvatelstvu dosáhly celkem 25,0 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 0,9 mld. Kč. Nárůst výdajů byl způsoben především rostoucími výdaji na sociální dávky, které tvoří hlavní složku neinvestičních transferů obyvatelstvu. Sociální dávky činily celkem 24,2 mld. Kč (v předchozím roce 23,5 mld. Kč); jedná se o dávky, které jsou plně hrazeny ze státního rozpočtu prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí (příspěvek v hmotné nouzi, příspěvek na péči a dávky pro zdravotně postižené). Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu, tvořené například stipendii žákům a studentům, dary obyvatelstvu, odměnami z veřejných soutěží a podobně, dosáhly 0,8 mld. Kč.

Na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** vynaložily obce celkem 26,0 mld. Kč (index růstu 105,6), související platby povinného pojistného placeného zaměstnavatelem činily 8,2 mld. Kč.

Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům činily 15,7 mld. Kč (meziroční nárůst o 1,3 mld. Kč). Jedná se především o neinvestiční transfery nefinančním podnikatelským subjektům - právnickým osobám zřízeným podle obchodního zákoníku (veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti).

Na **neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím** vynaložily obce 8,4 mld. Kč. Do této skupiny spadají zejména různé dotace obecně prospěšným společnostem, občanským sdružením, církvím a náboženským společnostem.

Největší meziroční nárůst běžných výdajů byl (stejně jako v případě výdajů krajů) zaznamenán na položce **výdaje na dopravní územní obslužnost**. Obce vynaložily celkem

2,4 mld. Kč, to je o 0,4 mld. Kč více než v roce předchozím (index růstu 121,8). Jde o úhrady prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy v důsledku plnění veřejné služby. Z hlediska obcí jde o převody finančních prostředků na účet sdružených prostředků za účelem těchto úhrad, neboť od roku 2005 je řešení dopravní obslužnosti v autobusové a drážní dopravě převedeno do působnosti krajů.

Zdrojem financování běžných výdajů byly dotace, které obce přijaly v průběhu roku z kapitoly VPS v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí. Dalším zdrojem byly ostatní neinvestiční transfery poskytnuté ze státního rozpočtu, a to jak z rozpočtů kapitol VPS a OSFA, tak zejména z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu. Jednalo se především o transfery z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, na dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek při péči o osobu blízkou a výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti a transfery z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na přímé náklady na vzdělání (pro hl. m. Prahu) a dotace na soukromé školy. Významnější objemy transferů byly poskytnuty rovněž z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj.

Zdrojem čerpání běžných výdajů obcí byly i neinvestiční transfery přijaté z rozpočtů krajů v celkové výši 1,7 mld. Kč, které byly využity například na provoz sborů dobrovolných hasičů, na odstranění následků havárií po živelných pohromách, na podporu rozvoje venkovských oblastí, na akce související s ochranou životního prostředí, na rozvoj turistiky a cestovního ruchu, volnočasových aktivit a podobně.

Kapitálové výdaje obcí dosáhly celkem **93,4 mld. Kč** (plnění rozpočtu 106,5 %). Ve srovnání s předchozím rokem se kapitálové výdaje zvýšily o 16,9 mld. Kč (index 122,1). Dynamický nárůst kapitálových výdajů znamenal i meziroční zvýšení jejich podílu na celkových výdajích o 3 procentní body, tj. na 33,0 %.

V rámci kapitálových výdajů však došlo k nárůstu výhradně v jejich objemově nejvýznamnější položce, kterou jsou investiční nákupy a související výdaje. Jejich souhrnná výše dosáhla 83,5 mld. Kč, což je o 18,8 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Nárůst výdajů byl soustředěn především na položce „budovy, haly, stavby“, kde výdaje dosáhly 74,1 mld. Kč.

V ostatních hlavních skupinách kapitálových výdajů byl zaznamenán pokles, a to zejména u investičních transferů podnikatelským subjektům, jejichž výše dosáhla 5,0 mld. Kč (o 1,5 mld. Kč méně nežli v předchozím roce). Investiční transfery příspěvkovým organizacím dosáhly 1,7 mld. Kč a investiční transfery neziskovým a podobným organizacím 0,4 mld. Kč. Rovněž výdaje na nákup akcií a majetkových podílů se meziročně snížily.

Z hlediska odvětvového členění směřovaly kapitálové výdaje především do dopravy, bydlení, komunálních služeb, územního rozvoje, vodního hospodářství, vzdělání a školských služeb, tělovýchovy a zájmové činnosti a ochrany životního prostředí.

Zdrojem čerpání kapitálových výdajů byly jednak investiční transfery poskytnuté obcím z rozpočtu kapitoly VPS a OSFA, zejména však transfery z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů. Celkový objem investičních účelových transferů činil 14,6 mld. Kč.

Významným zdrojem financování investičních akcí byly též prostředky převedené z rozpočtů regionálních rad na financování investičních akcí realizovaných v rámci jednotlivých regionálních operačních programů. Obce přijaly z rozpočtů regionálních rad investiční transfery v celkové výši 5,0 mld. Kč (v předchozím roce to bylo pouze 0,1 mld. Kč)

Dalším zdrojem kapitálových výdajů obcí byly transfery, které byly obcím převedeny z rozpočtů krajů. Jednalo se zhruba o 2,0 mld. Kč, které obce použily na financování akcí v rámci programu obnovy venkova, na podporu sportu, na výstavbu vodovodů, kanalizací, čističek odpadních vod, na rekonstrukce místních komunikací a na rozvoj turistiky a cestovního ruchu. Na realizaci jednotlivých investičních projektů se podílely rovněž vlastní zdroje obcí (převody z fondů) ve výši zhruba 1,5 mld. Kč.

V minulých letech uzavřely některé obce koncesní smlouvy o provozování a správě některých zařízení ve vlastnictví obce (dle zákona č 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení). Převážná část z nich má jako předmět koncesní smlouvy uvedeno „provozování vodohospodářské infrastruktury“. Pro zjištění závazků, které pro obce z těchto smluv vyplývají, bylo do novelizované vyhlášky č. 419/2001 Sb., o státním závěrečném účtu, doplněno ustanovení o povinnosti předkládat v rámci podkladů pro zpracování státního závěrečného účtu i údaje o závazcích jednotlivých obcí vyplývajících z uzavřených

koncesních smluv. Z hodnotících zpráv zaslanych kraji vyplývá, že souhrnné roční závazky obcí a měst v souvislosti s koncesními smlouvami činí pouze zhruba 6,0 mil. Kč. Je zřejmé, že většina uzavřených smluv neobsahovala pro obce či města žádné finanční závazky, nebo tyto závazky byly velmi malé.

Příspěvkové organizace zřizované obcemi

V uplynulém roce bylo evidováno celkem 8 369 příspěvkových organizací, jejichž zřizovateli byly obce včetně hl. m. Prahy. Z tohoto počtu vykázalo 907 organizací (tj. 10,8 %) na konci roku záporné saldo hospodaření. Ve srovnání s předchozím rokem se podíl i počet příspěvkových organizací hospodařících se ztrátou mírně snížil.

Z hlediska odvětvového členění hlavní činnosti příspěvkových organizací jich zhruba 84,5 % působilo v oblasti vzdělávání a školských služeb. Jsou to zejména předškolní zařízení, základní školy, školní stravování a základní umělecké školy. V oblasti kultury působilo přibližně 5,6 % z celkového počtu příspěvkových organizací, zde se jedná především o zařízení pro zájmovou činnost v kultuře, knihovnické činnosti a činnost muzeí a galerií. V oblasti sociálních služeb a činností v sociálním zabezpečení působilo zhruba 3,4 % příspěvkových organizací (spadají sem zejména domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením, centra sociálních služeb, zajišťování osobní asistence a pečovatelské služby a sociální poradenství). Větší počty příspěvkových organizací působily dále i v oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti a oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje.

Hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných obcemi

Příspěvkové organizace zřizované obcemi dosáhly celkových výnosů ve výši **102,4 mld. Kč** (z toho výnosy z hlavní činnosti tvořily 96,3 %). Na výnosech se z téměř 69 % podílely přijaté příspěvky a dotace na provoz z rozpočtů územních samosprávných celků.

Celkové náklady příspěvkových organizací dosáhly **101,5 mld. Kč** (z toho náklady na hlavní činnost tvořily 96,8 %).

Náklady a výnosy příspěvkových organizací zřizovaných obcemi za rok 2009
- v členění podle OKEČ (v mil. Kč)

OKEČ	Náklady	Výnosy	Zisk (+)/ ztráta (-) po zdanění
Zemědělství, myslivost a související činnosti	128,3	130,7	2,2
Lesnictví a související činnosti	535,1	550,0	8,4
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepelné energie	16,6	19,1	2,5
Shromažďování, úprava a rozvod vody	62,7	61,6	-1,3
Stavebnictví	1,7	1,8	0,1
Maloobchod kromě motor. vozidel; opravy výr.pro os.potř.a př. pro dom.	0,0	0,0	0,0
Ubytování a stravování	1 309,8	1 329,4	18,4
Vedlejší a pomocné činnosti v dopravě; čin.cestovních kancelář a agentur	101,3	100,2	-1,2
Pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním	0,4	0,5	0,1
Činnosti v oblasti nemovitostí	1 096,8	1 116,0	16,2
Činnosti v oblasti výpočetní techniky	190,5	192,0	1,1
Výzkum a vývoj	45,0	46,3	1,3
Ostatní podnikatelské činnosti	472,8	478,6	5,1
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	345,4	344,3	-3,1
Vzdělávání	68 332,2	68 792,8	449,0
Zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti	15 775,1	15 875,4	76,2
Odstraňování odpad. vod a odpadů, čištění města, sanační a pod.činnosti	2 724,8	2 782,2	48,2
Činnosti odborových, profesních a podobných organizací j. n.	998,7	1 010,9	11,9
Rekreační, kulturní a sportovní činnosti	8 990,2	9 097,8	86,2
Ostatní činnosti	413,6	425,2	7,8
CELKEM	101 541,0	102 354,8	729,1

Hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných obcemi skončilo kladným hospodářským výsledkem ve výši **729,1 mil. Kč** po zdanění, přičemž na hlavní činnost připadl výsledek 246,3 mil. Kč a na hospodářskou činnost výsledek 482,8 mil. Kč. Nejvyšší přebytek ve výši 449,0 mil. Kč byl zaznamenán v oblasti **vzdělávání**. Naopak nejvyšší celková ztráta byla zaznamenána v oblasti **veřejné správy**, kde dosáhla 3,1 mil. Kč, přičemž nejvyšší ztráta z hlavní činnosti ve výši 26,5 mil. Kč byla zaznamenána u příspěvkových organizací provozujících **rekreační, kulturní a sportovní činnosti**.

Dobrovolné svazky obcí

V uplynulém roce působilo na území republiky celkem **779 dobrovolných svazků obcí** (dále jen DSO). Tyto svazky vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí a představují specifickou formu spolupráce mezi obcemi. Jednotlivé DSO jsou právnickými osobami, sestavují rozpočet a hospodaří s majetkem, který členské obce vkládají do svazku a s majetkem, který získaly vlastní činností.

V návrhu státního rozpočtu nebývají rozpočtovány žádné transfery pro DSO. Tato skutečnost je způsobena tím, že neexistuje žádný dotační titul, který by byl navržen výhradně pro DSO. Dotační tituly, které jsou určeny jak pro obce tak pro DSO, jsou v návrhu státního rozpočtu zahrnuty jako dotace pro obce a jako o dotacích pro DSO je o nich účtováno až v průběhu rozpočtového roku při jejich uvolňování.

DSO hospodařily s příjmy ve výši téměř 3,2 mld. Kč. Jejich rozhodujícím zdrojem byly transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů (ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů, obcí i regionálních rad), které v souhrnu dosáhly 2,5 mld. Kč. Vlastní příjmy DSO činily 0,7 mld. Kč a byly tvořeny především příjmy z pronájmu majetku, příjmy z vlastní činnosti a kapitálovými příjmy. Hospodaření DSO skončilo v uplynulém roce **schodkem ve výši 0,2 mld. Kč.**

Největší počet DSO uvádí jako svou hlavní činnost aktivity v oblasti vodního hospodářství, kam patří například činnosti související se zásobováním pitnou vodou, odváděním a čištěním odpadních vod a správou ve vodním hospodářství. Dále jsou to aktivity v oblasti komunálních služeb, územního rozvoje, sběru a svozu komunálních odpadů, výstavby a údržby místních komunikací.

4. Hospodaření Regionálních rad regionů soudržnosti

Regionální rady regionů soudržnosti plní od roku 2006, kdy byly ustaveny, funkci řídicích orgánů regionálních operačních programů, jejichž prostřednictvím jsou čerpány finanční prostředky na projekty spolufinancované z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) v programovém období 2007 – 2013.

Hospodaření regionálních rad spočívá v příjmu dotací ze státního rozpočtu (z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, které je zprostředkovatelem finančních toků z rozpočtu EU) na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky z rozpočtu EU a na spolufinancování národního podílu a příjmu dotací od krajů na spolufinancování národního podílu u projektů realizovaných v rámci jednotlivých regionálních operačních programů. Z těchto zdrojů poskytují regionální rady dotace příjemcům na projekty schválené jednotlivými Výbory regionální rady k financování.

V roce 2009 došlo k výraznému zvýšení objemu příjmů a výdajů regionálních rad oproti roku předchozímu. Nárůst byl způsoben zvýšením počtu realizovaných a financovaných projektů a na to navazujícím předkládáním a proplácením žádostí o platbu příjemcům dotací. Regionální rady hospodařily s celkovými **příjmy ve výši 15,1 mld. Kč**, v předchozím roce činily příjmy 1,8 mld. Kč. Ve srovnání s předpoklady rozpočtu byly příjmy i výdaje regionálních rad dvojnásobně vyšší.

Tabulka č. 11

Bilance příjmů a výdajů regionálních rad regionů soudržnosti

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2008	rozpočet 2009		Skutečnost k 31.12.2009	% plnění rozp.
		schválený	po změnách		
1	2	3	4	5	6
Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	63,9			43,4	
z toho : příjmy z úroků	62,4			36,7	
Kapitálové příjmy	0,3			0,1	
Přijaté transfery (po konsolidaci)	1 688,2	8 726,7	7 406,3	15 018,7	202,8
z toho:					
- ze státního rozpočtu	1 461,8	8 526,7	7 206,3	14 787,3	205,2
- z rozpočtu krajů	226,4	200,0	200,0	231,4	115,7
Příjmy celkem (po konsolidaci)	1 752,6	8 726,7	7 406,3	15 062,2	203,4
Běžné výdaje (po konsolidaci)	509,6	7 466,8	899,0	818,8	91,1
Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	868,5	1 259,9	6 507,3	14 077,7	216,3
z toho:					
- transfery podnikatelským subjektům	101,6			2 987,9	
- transfery veřej. rozpoč. územ. úrovně	413,7			10 495,3	
Výdaje celkem (po konsolidaci)	1 378,1	8 726,7	7 406,3	14 896,5	201,1
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	374,5	0,0	0,0	165,7	.

V rozpočtu kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj byly na Regionální operační programy stanoveny výdaje v celkové výši 7,2 mld. Kč. V průběhu roku však došlo k výraznému zrychlení realizace projektů, které vedlo k potřebě zajistit financování i použitím nároků z nespotebovaných výdajů ve výši zhruba 7,6 mld. Kč. Dvojnásobné překročení příjmů rozpočtů regionálních rad proti předpokladům státního rozpočtu tak bylo kompenzováno použitím nároků z nespotebovaných výdajů.

Z rozpočtů krajů obdržely regionální rady celkem 0,2 mld. Kč, což je zhruba stejně jako v předchozím roce (zhruba dvě třetiny z této částky tvořily investiční transfery). Prostředky byly použity na financování výdajů souvisejících s provozem regionálních rad a na část národního financování projektů.

Výdaje regionálních rad dosáhly **14,9 mld. Kč**. Hospodaření regionálních rad tak skončilo **s přebytkem ve výši 0,2 mld. Kč**. Běžné výdaje činily 0,8 mld. Kč, z toho největší část byla zaúčtována na položkách platy a ostatní platby za provedenou práci a výdaje na nákup vody, paliv, energie a ostatní nákupy.

Kapitálové výdaje dosáhly 14,1 mld. Kč a tvořily tak téměř 95 % celkových výdajů regionálních rad (v předchozím roce činily pouze 0,9 mld. Kč). Největší objem investičních transferů byl převeden veřejným rozpočtům územní úrovně, celkem to bylo 10,5 mld. Kč (z toho investiční transfery obcím činily 4,9 mld. Kč a investiční transfery krajům 5,5 mld. Kč). Podnikatelským subjektům byly převedeny transfery ve výši 3,0 mld. Kč a zbývajících 0,6 mld. Kč bylo určeno příspěvkovým, neziskovým a podobným organizacím.

Z hlediska zaměření operačních programů bylo nejvíce prostředků rozděleno v rámci prioritních os zaměřených na projekty rozvoje dopravy a dopravní infrastruktury (v šesti regionálních radách bylo rozděleno nejvíce prostředků právě v této prioritní ose). Potvrzují to i údaje o struktuře investičních výdajů z hlediska odvětvového členění. Investiční výdaje regionálních rad směřované do odvětví činily 7,3 mld. Kč, větší objemy investičních prostředků pak byly určeny do oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti (1,5 mld. Kč), zdravotnictví (1,2 mld. Kč) a do rozvoje služeb v oblasti ubytování, stravování a cestovního ruchu (1,2 mld. Kč).

Hl. m. Praha, které vykonává činnost řídicího orgánu operačních programů Praha - Adaptabilita a Praha - Konkurenceschopnost pro region soudržnosti Praha spolufinancovaných z Evropského sociálního fondu (ESF) a Evropského fondu pro regionální rozvoj, poskytlo na financování projektů zhruba 3,1 mld. Kč. Zdrojem těchto prostředků byly především transfery ze státního rozpočtu, z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, jejich objem činil 1,7 mld. Kč. Dotace z rozpočtu hl.m. Prahy na předfinancování a spolufinancování projektů v rámci obou operačních programů činila 1,4 mld. Kč.

5. Vývoj zadluženosti

Obce (vč. jimi zřizovaných příspěvkových organizací) vykázaly ke konci roku 2009 celkový dluh ve výši **80,6 mld. Kč** a proti skutečnosti roku 2008 se jedná o nárůst o 0,6 %, přičemž v absolutním vyjádření se jedná o nárůst o 0,5 mld. Kč. Oproti předchozímu roku se tak jedná o mírnější nárůst v absolutním i procentuálním vyjádření. I přesto je výše zadluženosti obcí ke konci roku 2009 stále nižší než v rekordnímu roce 2006.

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, emitované komunální dluhopisy, přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy, vč. půjček ze státního rozpočtu a státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení).

Tabulka č. 12

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR v letech 2001 - 2009

Ukazatel	(v mld.Kč)								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Úvěry	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	55,8
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	14,7
Přijaté návratné fin.výpomoci a ostatní dluhy	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	10,1
Celkem	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6

Z údajů uvedených v tabulce je patrné, že ke zvýšení celkové zadluženosti přispěl razantní růst položky úvěrů (o 8,4 mld. Kč). Naproti tomu na položce emitovaných komunálních dluhopisů došlo k významnému poklesu o 8,0 mld. Kč, z důvodu splacení jedné emise komunálních dluhopisů hl. m. Prahy ve výši 200 mil. € a jedné emise komunálních dluhopisů statutárního města Brna ve výši 85 mil. €. V roce 2009 nedošlo k žádné nové emisi komunálních dluhopisů.

Ve struktuře dluhu obcí mají dlouhodobě největší váhu úvěry, jejichž podíl během roku 2009 vzrostl na 69,3 %, podíl emitovaných komunálních dluhopisů klesl na 18,2 % a zbývající část dluhu obcí (12,5 %) tvořily přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů byly, podobně jako v minulých letech, směřovány zejména na rekonstrukce a výstavbu technické infrastruktury (místní komunikace, kanalizace, čistírny odpadních vod), na předfinancování investičních projektů spolufinancovaných z fondů EU a na regeneraci a výstavbu bytového fondu. Obce tyto prostředky rovněž použily na rekonstrukce a rozšíření školských zařízení, sportovních areálů a jiné občanské vybavenosti. Několik měst také čerpalo úvěry poskytnuté Evropskou investiční bankou určené na financování investic do místní infrastruktury. Až na několik výjimek byla většina úvěrů v roce 2009 obcím poskytnuta v domácí měně.

Největší množství úvěrů opět poskytla Česká spořitelna, a. s. následovaná Komerční bankou, a. s. Většina úrokových sazeb je pevně stanovena nebo je navázána na mezibankovní úrokovou sazbu PRIBOR. Pevně stanovené sazby zpravidla nepřesahují 6 procentních bodů. Přírážka k sazbám vázaných na mezibankovní úrokovou sazbu PRIBOR obvykle nepřesahuje 2 p.b. Pro více než polovinu poskytnutých úvěrů jejich poskytovatelé nevyžadovaly ručení. Pokud je ručení vyžadováno, nejčastěji jde o ručení směnkou, majetkem obce či budoucími příjmy rozpočtu příjemce.

Emisi komunálních dluhopisů vykazují od roku 2004 stále pouze tři největší města, a to hl. m. Praha (9,5 mld. Kč), statutární město Brno (2,0 mld. Kč) a statutární město Ostrava (3,2 mld. Kč). Celková výše činila koncem roku 14,7 mld. Kč.

Položka **přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy** vykazovala, podobně jako v roce 2008, velmi malý nárůst mírně přesahující 0,1 mld. Kč. Podílely se na něm zejména krátkodobé směnky k úhradě, které meziročně vzrostly o 1,1 mld. Kč. Naproti tomu stav přijatých návratných finančních výpomocí klesl o 0,9 mld. Kč.

Obce také přijaly půjčky z rozpočtů **Státního fondu životního prostředí** (31,5 mil. Kč) a **Státního fondu rozvoje bydlení** (15,2 mil. Kč). Půjčky byly směřovány především na ochranu vod a na opravy a modernizace bytového fondu.

Z hlediska vztahu výše finančních prostředků na bankovních účtech a výše zadluženosti došlo v roce 2009 k návratu ke trendu minulých let, vyznačujícím se vyšším objemem zadluženosti než činil objem prostředků na bankovních účtech, a který byl přerušen pouze v roce 2008. Na účtech rozpočtového hospodaření obcí a běžných účtech jimi

zřízených příspěvkových organizací se k 31.12.2009 bylo vykázáno **69,6 mld. Kč**, což znamená meziroční pokles o 18,0 mld. Kč (o 20,5 %). Tento pokles znamená, že výše zadluženosti opět převyšuje výši finančních zůstatků (o 11,0 mld. Kč).

Tabulka č.13

**Stavy na účtech a stav zadluženosti obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací
v letech 2001 - 2009**

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stav na účtech	37,3	39,8	47,1	52,2	61,8	65,6	72,6	87,6	69,6
Zadluženost celkem	48,3	55,8	70,4	74,9	79,0	81,0	79,3	80,1	80,6
Rozdíl	-11,0	-16,1	-23,3	-22,7	-17,2	-15,4	-6,7	7,5	-11,0

V roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu 6 221 obcí, tj. 31,7 % obcí. V roce 2009 vykázalo zadluženost 3 250 obcí z celkového počtu 6 244 obcí, což je více než polovina (52,0 %) obcí z celkového počtu. Počet obcí, které vykázaly v posledních letech zadluženost, je stabilizovaný a meziročně došlo k jeho velmi mírnému růstu (o 21 obcí).

Z pohledu posuzování zadluženosti podle velikostních kategorií obcí lze konstatovat, že podíl obcí vykazujících dluh se zvyšuje s rostoucím počtem obyvatel obce. Nejnižší procentní podíl obcí vykazujících dluh lze nalézt v nejnižší velikostní kategorii 1 – 100 obyvatel (podíl 22,5 %). Velikostní kategorie obcí nad 5 000 obyvatel mají podíl obcí vykazujících dluh nad 90 % v každé kategorii. Oproti předchozímu období nedošlo k žádné výraznější změně.

Na celkové zadluženosti obcí se stále výrazně podílí 4 největší města, přestože jejich podíl na celkové zadluženosti od roku 2004 klesá a v roce 2009 se poprvé od roku 2000 tento podíl dostal pod 50 %.

Tabulka č. 14

**Údaje o zadluženosti obcí ČR bez hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy
v letech 2001 - 2009**

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Úvěry	14,3	16,5	18,4	19,8	22,0	25,7	25,9	26,9	34,8
Komunální dluhopisy	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přijaté návrat. fin. výpomoci a ost. dluhy	9,8	9,7	9,6	9,1	8,6	7,8	7,0	7,4	6,5
Celkem	24,1	26,2	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	41,3

Bez zahrnutí čtyř největších měst (tj. hl. m. Praha, Plzeň, Brno a Ostrava), jejichž zadluženost dosahuje výše 39,3 mld. Kč, činí zadluženost ostatních obcí celkem 41,3 mld. Kč. U obcí bez těchto největších měst došlo ke zvýšení celkové zadluženosti o 7,0 mld. Kč.

Tabulka č. 15

**Vývoj podílu zadluženosti hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy
na celkové zadluženosti obcí v letech 2001 - 2009**

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celková zadluženost obcí v ČR	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6
Zadluženost 4 největších měst	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	39,3
% podíl 4 největších měst na celkové zadluženosti	50,1	53,0	60,2	61,4	61,3	58,6	58,5	57,2	48,8

(v mld. Kč)

Celková zadluženost hl. m. Prahy (včetně jí zřízených příspěvkových organizací) dosáhla ke konci roku výše 26,3 mld. Kč, což je o 6,1 mld. Kč méně než v roce předchozím, zejména z důvodu splacení jistiny II. emise dluhopisů hl. m. Prahy v celkovém objemu 200 mil. €. Přesto zadluženost hl. m. Prahy stále činí 32,6 % celkové zadluženosti obcí. Oproti předchozímu roku jde však o pokles o téměř 8 p.b.

Dobrovolné svazky obcí vykázaly zadluženost ve výši **2,6 mld. Kč**, což oproti roku předchozímu znamená růst o 0,1 mld. Kč. Na zadluženosti se z 89 % podílí dlouhodobé bankovní úvěry. Dobrovolné svazky obcí využívají získané prostředky především na rozvoj a obnovu místní infrastruktury a na akce související s ochranou životního prostředí.

Kraje (včetně jimi zřízených příspěvkových organizací) vykázaly ke konci roku 2009 zadluženost v celkové výši **20,9 mld. Kč**. Jedná se o meziroční nárůst o téměř 6,3 mld. Kč (o 42,9 %). Nárůst zadluženosti byl vykázan na položce úvěrů (o 5,5 mld. Kč), které se na celkové zadluženosti krajů podílejí 83,4 %, a přijatých návratných finančních výpomocí a ostatních dluhů (o 0,8 mld. Kč). Kraje ani v roce 2009 neemitovaly komunální dluhopisy. Některé kraje pokračovaly v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou, jimiž spolufinancují rozsáhlé investice do regionální infrastruktury (rekonstrukce silnic II. a III. tříd, občanská vybavenost), cestovního ruchu, vědy a výzkumu. Tyto úvěry jsou zpravidla čerpány v několika tranších s různou délkou splatnosti, obvykle přesahující 10 let. Ostatní úvěry přijaly kraje od České spořitelny, a.s. a Komerční banky, a.s. a jiných peněžních ústavů za účelem předfinancování investičních projektů či oprav silnic. Kraje přijaly též bezúročné půjčky od Státního fondu dopravní infrastruktury ve výši 1,1 mld. Kč na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky ze strukturálních fondů EU.

Rozdíl mezi stavem peněžních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření krajů a běžných účtech jimi zřízených příspěvkových organizací a stavem zadluženosti se u krajů od roku 2003 udržoval stále nad hranicí 10,0 mld. Kč. V roce 2009 se tento rozdíl snížil na 1,2 mld. Kč. Tento rozdíl je od počátku existence krajů kladný. K 31.12.2009 už však jen díky zřizovaným příspěvkovým organizacím.

Tabulka č. 16

Stavy na účtech a stav zadluženosti krajů a jimi zřízených příspěvkových organizací v letech 2001 - 2009

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stav na účtech	4,4	6,9	12,5	13,1	15,1	17,8	21,0	24,9	22,1
Zadluženost celkem	0,0	0,0	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6	20,9
Rozdíl	4,4	6,9	11,2	11,6	12,2	10,1	10,6	10,3	1,2

Regionální rady regionů soudržnosti i v roce 2009 vykazaly velmi nízkou zadluženost. Jejich zadluženost se snížila ze 7,0 mil. Kč v roce 2008 na **1,0 mil. Kč** v roce 2009. Celá tato částka představuje přijatou návratnou finanční výpomocí mezi rozpočty. Regionální rady regionů soudržnosti i nadále hospodaří bez přijatých úvěrů.

Územní rozpočty v souhrnu ke konci sledovaného období vykazaly zadluženost ve výši **104,1 mld. Kč**, což je o 7,1 % (6,9 mld. Kč) více než v roce předchozím. Poprvé v historii tak došlo k překročení hranice 100 mld. Kč.

Tabulka č. 17

Stavy na účtech a stav zadluženosti územních rozpočtů v letech 2001 – 2009

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Stav na účtech	41,9	47,0	59,9	65,7	77,8	84,2	94,6	114,1	93,4
Zadluženost celkem	49,3	56,8	72,8	77,5	83,5	90,9	92,2	97,2	104,1
Rozdíl	-7,4	-9,8	-12,9	-11,8	-5,7	-6,7	2,4	16,9	-10,7

Stav finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření obcí a DSO, krajů, regionálních rad a na běžných účtech příspěvkových organizací územních samosprávných celků se meziročně snížil o 20,7 mld. Kč (18,1 %) na **93,4 mld. Kč**.